

Pokolkerék

E diárium a három üveg téntával, öt pennával és a kalendáriummal (amiket a Fodrász a görgélyi kántortól kapott volt hajtekercesk igazgatásáért s nekem átjuttata) 1797 Szent Mihály havától 98 Perpétua napjáig kecskebőr burokban tölté üdejét nádkunyhómban mélyre ásva, minek oka: Kozma és Damján vt. napján a fizetetteket szétereszték, és minket, rabokat a vályogházakba költöztetének a helyükre – grabancukat még ott lelénk széthányva –, s lőn költözésünk oly nagyváratlanban, hogy füzetkémet nem juta üdő kikaparni.

Merthogy a télüdön a fagyos föld az ásók élet elvását, újat meg a zsidó nem szándékoza szállítani többé – hol az emberség, a mentskáját, ordétát a güblis házban az Inzsellérnek, hogy a rabok is meghallák és odafülelének, állják elejét az özönvíznek, utasítá az Inzsellért nervózusan pénzt is követelve –, Szent Gergely-nap hajnallásán a hajcsárok másmilyen földnyívó szerszámot osztának. A vaslapátot a szerházból Dereglyés hajcsár maga hozta, és hogy elvevém, a nyélen e bizodalmas üzenetet lelém: Pangárnál Ások keresmeg Lotar. Ali Aga fija Kemal Mart 11-ik 98-ik. E sort ízibe lekaparám, s még tikszó előtt átszökék a Sápi Sáringán túlra.

Korán kiderüle március tavasza: ámbár messze volt még a floréal, mi lágyfűvű földeken iramodánk setétlő limbusok felé napkeletnek, pitypanggal kiverzselt réteken futánk a vízvesztette földön túlnan, messzikedvtől ittasultan rikongva lovanckodánk, merthogy szabadságot vevénk s jutánk ösmét nádvadonhoz, mit emberi dulás még el nem ére, s nedüledtús flóra illatában járánk lebtibe, eljutánk Sarong setét vízéhez, mondám is töstént a Fodrásznak folyónk nevének változását, hogymint forrásánál egykoron Sár lőn, s szép vize Kláriánál lennebb malomkerék-sustorgásról úgy ömerszik mint Sári, Piperes zöldkéses limbusánál jó a tetszése a víznek és a benne

hajlengó sűrű sárhajfény-csillárkáról neve lón Sáring, Pákaszélestől már csolnakot horda, és az öblös hajókat vontatók vezényletére használtott e név: Sááá-ríín-ga, Óborszentmihályon magát átfodrozza serengős Sáronga, ám Görgélynél mélyhínárú és szürkebarna, ottan már Saronga, majd a fekete víz neve rövidüle hol fölhőre harangoznak, Sarong a punruvetuki halmoknak alatta. Unadalmas beszédem a Fodrász meg se hallá, s ahelyt, hogy kiüdülnénk a hangafús pagonyban, mikorára felpirula az égalj kiáltozásba kezdett volt földre horgadva, riadtan szétvigyázék, láttat tán valaki, ha itt vagyunk-é, és akkor a hirtelen naptámadatban táncra gerjede, és ígygen zöngedeze a felvilágosultak frizőre: Tan tánnri kálti, tan tánnri özi kelti, turunnlar... Eljőve Hajnalistennő, eljőve maga a Hajnalistennő, emelkedjetek fel, emeljétek orcátok a magasba, eljőve... És hogy döngölé a lankát csontos lába, lanyhula az iszapföld alatta s megnyíla és mindkettőnket elnyelé egy mélységes barlang szádja.

Pardieu!, kiálték fel a csudálattól, hogy szétvigyázék, s töstént keresém a Fodrászt osztakozni a látomásban, pillogva kérdők egymástul, hajnali fűfakadásbul miként jutánk ez ösmeretlen oppidumba, fortélynak tulajdonítánk, mit túlvilági erők merészelenek önnön multságukra mívelni mívelünk, avagy lón halomásunk és – feledve a visszautat a földi létbe – leborulni indu-lunk hamarost az magas egekben lakó Felség zsámolyának elébe.

(Az írást gyakorlott kéz alkotta groteszk rajz követi: cigánykerekét hányó, kézen álló sovány alak, cipője, kalapja a levegőbe repül, vékony ujjai fűbe markolnak, lába magasba lendül, szakálla kócos, szeme kiguvad. A mellette táncoló férfi foltos kaftánja csaknem földig ér, mezítelen sovány lába alatt barlangszerű szakadék rajza palotával és virágokkal, a táncoló feje fölé írva: Fodrász. Az írás alatt a fej körül kisebb-nagyobb apró betűkkel: Eljőve Hajnalistennő. Távolabb fodros vízen tizennyolcadik századbeli, teherszállításra is használt széles testű kisebb folyami hajó, parancsnoki hídján két kerek ablak, vitorláit leeresztve, orrán csigadisz, fedélzetén negyven év körüli szakállas, bajuszos sötét hajú férfi, bal kezét csipőjén tartja, jobb kezével a hajófedél peremére könyököl, fején a kor divatjának megfelelő karimás kalap, szürke mentéje prémes, felette cifra betűkkel: Lothar. Az erőlködéstől dülledt szemű, eltorzult arcú tizenkét hajóvontató haja rövidre nyírt, ingük ujja, nadrágjuk szára feltűrve, felettük ugyanolyan cifra betűkkel mint a fenti név ez olvasható: Sááá-ríín-ga.)

Az látványtól, mit tiszta valónak észlelénk, midőn a föld elnye le minket újdonlett szabadságunkért támadt túlságos örömlünkben, szemünk igencsak megkaprodzott, és úgy érzénk azon nyomban, hogy éltünk felszerencsült és a rabsorból csakugyan kiszabadított minket a történet. Szép zöldbe bújva feküdt volt a kastély, setét gyep bársonyla körülte a lassú hajnallásban, puszpángos kertben labirint szívéből aszfodélosz sietett az égnek, és rózsák szirmosulának a küszöbnek előtte és liliumféle fehérle ezerszám, és hogy belépénk a nagyterjű szobába, az asztalfőn a lélelkel játszóató fátyolos Hekatét látánk – ő volt, a florenzi képről ösmerém –, ezernyi rőt fürt simítá vállát s árnyékkal borítá a szeplőket orcájának gyömböri fehérjén, s ő haragtól berzsenyes szemmel tekinte átellenbe: a sivolyi tüzes ember, az órjas Hé magasla az étekel teli asztal túlfelén egy egész ártányt faldokolva, és az tüzes háromakkora volt mint az trombitás Rézmán, ki őt a sivolyi hidnál Medárdkor meglátá s kinek a vállára szálla nagyot ordétva, sűrű setét bajuszárul ösmeré fel a Fodrász, mert az morcos Hét szintúgy többször is látta a vizet és a malmok kerekét visszaviszálni Piperesnél, és míglén hangtalan hangon válták a szót a tor felett ők ketten, iglice lábú, föstött orcájú némberek ficánkolának a setét Hének körülte. Addig nem távozunk, míg ösmeretet nem szerzénk e helyről, hangoskoda a Fodrász, mert már nem óhattuk magunkat az ételektől s a bordói illata étvágyunk erősen felingerlé. És ezért-é avagy kíváncsiságból-é avagy hogy juthassunk az társaság ösmeretébe, illőn kérdők, ki nagy szerűségekhez szerencsétetünk itten, urak lennénk mi is ámbátor lafancban, merthogy sorsunk úgy hozá, per pedes apostolorum, mezítláb kényszerülénk érkezni éppen – minek okát elmondhatnánk illőképpen –, lévén hogy oda-fenn polizei és hajcsár, kommandáns és strázsa és seregnyi ágens felvigyázására vagyunk ártatlanul bízva, és hogy kényszerítettünk végezni sok izzasztó s meddő munkát, ámdebár majd ha itt megnászoltanak minket, illendőség szerént hálálkodva fognánk elköszönni és nesztelenül sebtén messzire fognánk menni.

S hogy ama jófalú házban az asszony nép ruhátlan testét látva meghevülénk, úgy dönténk, itt hosszabb üdőt is örömet múlatunk vigadva, és választ meg se várva a néma társasághoz surranánk, a sivolyinak orra előtt hadonászáunk, asszony cselédek felé kapkodánk, Hekaténak orcápirító beszéddel ordétánk, ám ők maradának mély, merev csendben, fel nem érhetém, mifajta révületben, avagy lépteit az mi üdők más miképpen lépte s e palota véletlen került létünk terébe. És hogy szertenézék hirtelenében, amorf szobrokat láték s a falon függötenek sok összevissza képek, és világló kockában futkosának zúgva zajló önhajtotta gépek, és elestenek volt ott a kockában sok katonák, és az ajtónak mellette, hogy elijedve kifelé szaladánk, meglátám az florenzi Föstményt az Kerékel, bizonyos hogy azt látám, alsó pereméről az írást tisztán olvasám, és a képértő Fodrászt az Föstményre figyelmessé tevém, és hogy

nézénk azt a Föstményt magunk is benne levénk s eltévedénk, és az Föstményből ajtó tévesztével más irányba futánk, és aszfodéloszi illat helyett posványbűzbe jutánk. Sarong helyén nyálkás morotva setétle. És útveszejtve csapongánk az bűzhödtt sárnak körötte, mígnem megvilágla a barlang nyilatja, és füremedénk a ruvatuki irtmányokra, onnan az erdőnötte csipcsói martra, tovább, a sáperdi locsogóra, de onnan nagy sietve fordulánk a szádhhoz vissza vén fa rönkjét görgetni fölébe, miről ama hely könnyen megömerszik.

(Torzító tintarajz követi ismét a szöveget: hosszú asztalnál virágos (csipkés?) ruhában fátyolos nő ül faragott széken, csigás haja kibontva, lábán szalagos cipő, talpa virágmintás párnába süpped az asztal alatt, bal tenyerével állát támasztja, jobb kezével az asztalon szétterített térképszerű írásra mutat, feje felett cifra betűk: Hekaté. A nővel szemközt vagy négyszer nagyobb, fújott képű torz férfialak faldokol, figyelmét a lakmározás köti le, előtte tálcán egész disznó, a férfi mindkét kezében húsdarab, felette vastag betűkkel: Nagyugró Hé. Hat mezítelen nő veszi körül, fejükön virágkoszorú. A rajz alatt a többinél nagyobb betűkkel: Addig nem távozunk, míg ösmeretet nem szerzünk. A rajz a barlangban történés jeléül két szabálytalan körrel keretezett. A keretek között apró betűkkel: Lépteit az mi üdönk másmiképpen lépte.)

Fel nem is foghatánk, mi oka, hogy eltűnésünk senki észre nem vette s miként lőn, hogy mire a fácánok felkakatolának, mi már a Sáring-martot vājánk ösmét, Pangárnál a Fodrász, én a csicsói sásos közelében. De a Fodrász még futtunkban kiókumlárta, ösmétleg oda kell hagynunk e sebekkel elhintett földet, és meg kell láttatni a Hentes és a Koldus szemével ugyancsak, mi világban él Hekaté, s ha otthona ajtaján majdan bezurranánk, mindnégyünket bizton megvendégelnek, és ha az nagyugró sívolyi embernek ösmeretségébe jutánk, setét borával ráköszönünk bátran. És ösmétleg szemlélhetném az Föstményt! És azeste kapám nyelébe mély rovással íram: Jer szeredán Pangárhoz csudát látni! Sürgős! Márc. 12. Lothár. És ez írással a Dereglyést a Henteshez szalasztám, szintúgy üzene vele a Koldusnak a Fodrász, ki a nyáron rebarbarás ruhrévi tarhóval enyhíté hajszolónk nőjének hasfájását és szüneté viszketegét tórozsa-itallal, s némi hajcsárbarátságot könnyedkén kimódola ígyen. Harmadnap holdnyugtakor átszökék Pangárra, s onnan könnyebb úton, a csipcsói cserjés alatt osonánk a Hentessel és a Koldussal a Fodrász meg én, jutánk a sáperdi locsogóhoz, előbbeni utunk rövidítve délnek fordulánk mezőt űzni, pityangos rét után Sarong-marton nádvadonba jutni, ruvatuki vágáson szétvigyázni, tölgyrönköt meglelni, elgörgetni, bar-

langba lebújni. És jutánk Punruvatukra, de a szádot nem találánk, az irtmányon négyfelé ippaszkodánk, csakhogy a rönköt sehol meg nem látánk és a bükkösben erdőlve is hiába fáradánk, pedig a Fodrász hajkot rótt a fákon és minden jelét megolvásánk, és a Koldus az erdőszélen akkor elbotla, megvan, ide jertek, ide, itt van, la, kiáltozá, de az vakondtúrás vala, és hogy barlang létesne a pocsétákon túlnan, szintügy semmi ásatag sem árulkoda róla. Hol lehet, kérdők egymástul, de nem látánk már semmit, in nihilum redigit, állítám meg őket a hangos szóban, rókalik volt csupán, az is semmivé lett légyen, mondám. Zörgött és csergett a hangom. Összefurulyásodott törökbúza-levelél szól ilyen gazdátlan földön a böjti szélben.

Félbetört a kapanyél. Kezem sebzé. A kés a csonka fát mégis könnyeden metszé: Kerüld ki Ruvatukot, szökevény! Csicsó martját vájó Lothár. 98.márc.14-én. S míglen ez írásról vérem mosám, két polizei lépe hozzám.

(Halvány tintával készült a rajz, amelyen hegyes orrú és állú, sírós arcú, vállig érő ritka hajú, szemölcsös [szepplős? sebhelyes?] arcú, rendkívül vékony férfi két kézzel botra támaszkodik, fején rongyos kalap. Mellette kerek fejű, elálló fülű, mezítlábas nagy darab ember széttárja hatalmas kezét. Kettőjüknél – hely híján – aránytalanul kisebbnek ábrázolva: az első szövegekről ismert Fodrász és karimás kalapjával Lothár. Ez utóbbi feje fölött: In nihilum redigit.)

Nem okozza nehézséget kigázolni az bajból, mit orvul hoza ránk Dereglyés hajcsár, midőn fába vájt üzenésünk a polizeiok előlülőjének még azon órában bemutatá, mire azonmód (állítólagos) nyomunkba szegődtenek volt számos fegyveres zsandárok, sárréten úsztak-kúsztak, káromoltak, vakaróztak, hússukba piócák bújtak. Hajszolóink a tájat nem ösmervén szerterohangáltak, a náddal fődött palácsi és ruvatuki rét setétjén tévetegen szétbámultak, hol mintha látottanak volt minket a korai révészek, arra, arra, mutatának az éjlepte martra, s az üldözők nádat szétcsapdosva siettenek a szökevényeken még setétben rajtaütni, de hahogy egyet sem találnának, a kommandánsok a vádat ejteni és az ügyet – merthogy kevés a munkás – töstént örökre feledni kényszerülnének, ámde hahogy minket elkapnának, az helyi kóterban szökésünkről vallást kikorbácsolni fognának, hogy ó törvény szigorával ítélkezzenek felettünk. De a jelzett úton nem találának minket! Merthogy személyünk mindvégig vájóhelyén üdöze a sárongai martban, ezt a vájók is ta-

núsíták, meg azt is, hogy azüdött a Koldus lábát ficamítá a remédi réten, meg hogy a Hentest hiúz támadá a Gonoszlik tóvíz közelében, s hogy Pangárnál a Fodrász meleg forrást fakasztá éppen s én a csicsói láposban vájóknak a Nagy Építőmester építményének csudáit magyarázám minden részletében, mert hova vezényletünk szóla, az helyünket mi el nem hagyánk – a hajcsárok is tanúskodtanak róla –, félelemmel táplált kitartással híven maradánk ott, hol sanyargata minket kettős fogság, mert már a pusztá létel is gyötrelmetes rabság, vala az hát rabságban fogság, de oly végtelen, hogy üdöje napjait meg sem számlálhatnánk. És mivel aznapi üdőzésünk helyének hollétében már magunk is kételkednk, szökésünk vádját tagadva a vallatóknak igencsak könnyeden felelénk, mire százlábúként futamla tőlük a kétely. Szerencsénkre! Mert miként vízfenékre pottyant királyi ékszer meglelésének öröméért a hú alattvalók egész folyót szárítottanak volt ki Albionban, úgy titkunkért a foglárok akár vérünk elfolyatni lettek volna készek. Vetkezetlen fekvém le mégis, hogy vallatás végeztével lakhelyünkre visszaeresztének, reszketés, hánytató nyughatatlanság úrkodott felettem egész éjjel, mert akárhogy is léssen, nagy csudának tudám, hahogy kalandunk büntetés nélkül érhető véget. Napestekor setét főlhók futkosának az égen, s társaimért aggodalom rohara rám, feledkezém szerszámomról, át se adám. Éjféli holdfénynél olvasám: Jöjj el jóltevő halál! Garai jegyző Gyöngyösi Pál, 98 mártiusán.

(Barna tintával készült rajz: a fentebb ábrázolt sovány ember [fájó] lábához kapkod. Távolabb a Hentes nálánál nagyobb macskaszerű állattal birkózik, a következő sorban ujjait a Fodrász a partoldalba vájja, ahonnan víz buggyan ki, hosszan elfolyik mellette, jelentőségét az egészen a papírlap bal alsó csücskéig húzott párhuzamos hullámvonalak jelzik. Kb. öt centire a Fodrásztól a parton ülő Lothár látható kalapban, jobb kezében könyv, bal keze ujját felemelve magyaráz. Felettük nehezen olvasható írott betűkkel: A Koldus lábát ficamítá. A Hentest hiúz támadá. A Fodrász meleg forrást fakasztá. A Nagy Építőmester építményének csudáit magyarázám. A rajzok alatt: Az helyünket el nem hagyánk, kettős rabságban maradánk.)

Mostanság kivált sokat töprengek távoli rokonom, Óborszentmihályi Óbor Linusz hadrikáló fián, Kúnón, ki magát Obr Knónak nevezé habogva és nevét Knokokónak kukorékolák és kodácsolák a kártyacimborák, kik asztalomnál rendre lerongyolíták. Amint atyja végakarata szerint tanácslója levém, sietve válasát sugallám jegyesétől, őzgaládi hócombú Bűn Borbálától, hogy ez nőt térde fölé húzott szoknyával az erdön futni a Bakonyban meglátám (ez bimbót magamnak szakajtam), hamarost, még Linusz elhantolásának hetén Kúnótól a vagyont mind elnyerém (esztendő teltével el is veszejtém), s gyászban gyöngült három hűgát vigaszt reméltetve ágyamba fektetém. És lőn Kúnó budai hajlékomban örök vendég, gyenge kártyás, ám ügyes szemrebentésével csalásban méltó társ, évégett jól tartám, esztendeig marasztalám, hosszú útjairól oda tért meg mindég. A stultus. Cápákhoz tévedt ángolna. A ragadozók törvényeit buzgón magolta ahelyt, hogy marásuktól töstént védekezett volna. Mert irgalmatlan passionnal mételezetten mindenféle figurák gyűltenek össze otthonomban, kapun surrangató princeps, szűrszabó, ripacs, halottmosó, kalóz, tollnok, jöttek inkognitóban püspökök, hercegek és grófok és nyomukban ugrabugra gnómok, és betoppantak volt hóhérok és aufklérista spílerek ugyancsak, kiknek majdan fejét vevék ugyanazon kártyás bitók, ámde asztalomnál még szép békében verék együtt a blattot, jöttek krózosok és koszos patvaristák, mind egyazon szenvedelemtül fertéztetett póri és királyi vér, és észkembem, mit orcátlanul a Józanság Birodalmának nevezének, kortyolgatva a szerémi bor legsűrűbbjét birtokuk, asszonyuk, nyájuk, házuk, kincses oltárak elblattolák, ámde jöttek ösmét s velük újabb cimborák, ánglusok és taljánok és francok és török vérből valók és messzi spánok, és hogy az birodalmomban az asztalt körülülék, a játékban magam is elvegyülék, hahogy szerencsém jónak tartám. Történe levélserengéskor ezerhétszáznyolcvanhétben, hogy Antiochiai Ignác napján poklom küszöbét átlépé a ragúzai herceg (magát ugyan morlák hajós Flávióknak mondá, ám kilétét elárulák a szolgák), ki saját szavai szerint a világ kincsei javából annyit összehorda, hogy el nem bírá hajója s egy kisebb vihar Korfunál könnyeden elsüllyeszté. De megmenté magát a morlák egy fára füstött képen a szárazra kiúszva! Hogy hol szerezte volt kártyán, maga se tudta, csipkés Szicílián vagy Orán sós iszapján vagy a szűnyogos Themze hídomladékán. És fel se is mutatá az képet, töstént asztalhoz ülék, mert az kép füstésén megtapadott tengermorajt és szigethomokot, kagylóbúgást és babérillatot érzék, mit már oly rég hiányolák, és az képet a káró ásszal egyhamar (hamismód) elnyerém. És behozá az Föstményt a szolgál és a leplet róla fellebbenté, és szilfának tövében ott ült volt Hekaté és fátylát a marton szétteríté, s hol a kelme fűhöz ére, támadtanak ottan apró vizek, ahajt meg halmoknak mögötte az Rouage-t látám háromszáz paddal és kétannyi lábítóval, többször is megolvassám s minden részletét kiösmerém, az Nagy Kerékmű vala s benne háromszáz kis

kerék és ugyanannyi görgő egymásba fogódzva, és lendült vala a gépszörny toronymagasba. Az Föstmény hátán: Fiorenza. 1479. Hekaté... Minden mást letörle a tenger és az üdő, semmi ciprus, se babérrózsa sárga vagy bordó, csakcsupán lenn három maradék bötű, akárha most írták volt volna, setétlett a fűszálakat tartva: ...rdo.

Ámde Kúnó azidőtt magával nem bíra: széltében úrként folyvást parancsola, szolgám pírongatá gáncstalan ordétva, fördöm szutykosítá, szajhám taszajtgatá, bakancsom, strimflim, hacukám, kalpagom sajátjának mondá, rizsporom, drága otkolónyom magára szórá, imígy proccolón orrát jócskán fennen hordva házam odahagyá s elcsatragola hónapokra, és tért meg rejtőzve idegen rongyokba, és midőn gyöngült kóborláza, követgetőze, mindhiába, nem enyhülék, s aztán hogy agyarkodánk így kiálta: tűrésed nem terhelem tovább! légy átkozott magányodban, mint a visszamarsban hadját vesztett dux!, úgy-é – vágtam rá haraggal, mert személyemet magam is gyávának tudám –, hát iszkiri! post tenebras lux!, mire borús képpel hosszakat sóhajtvá kapumon kifelé indula. Megsajnálám. Marasztalám vendégszeretőleg, atyjának tett ígéretem szerént beneficiátusa maradék ösmétleg. És hogy attól fogva az Föstményt nézé folyvást, asztalhoz ültetém egy este s hagyám, hogy elnyerje tőlem egy könnyed skízzel, és Klétusz abbé, ki szintúgy elveszíté a játzsmát, megáldá az Föstményt, hinté szenteltvízzel.

Még azon éjjel odahagyá házam Óbor Kúnó. Történt volt azután fél évre, Elemér püspök napján: fivérét egy általfutó pillantással felösmerni vélte Júnó – a boncnok jelentésén Mária Efrémia nővér, a legidősb hűg, a barna, a kövér –, midőn az olvadó hó alatt a mohácsi marton lelt csonka tetem fedetlen férfiaságát meglátva fejét oldalra kapta s a szájára szorított fátyol mögül aprót bólinta, nem nagyobbbat mint fagyhalál rettentésétül mozdul a levél jeges szélben megpirulva. Nem vala nagy temetés, a gyászolókat hűsznak számítá szolgám, és megsűgá nékem a castrum doloris alatt a kárászos címert lefelé fordítván, hol a hidegágy fejénél állék a gyászörtségben s a sacellumban fűvó trombiták funerációs hangjátul lőn minden érzékem gorombulva, és a tetemre oly erőst figyelék, hogy képébül semmit ki nem lesék, titokzatos vala az a hulla, csakcsupán mintha orra vére hullna. Mint részeges fő ha bortul kábul emlékezetem attul kezdve mindent kitörle magábul, mert vége se lőn a liturgiának, még a sírnál pestilentiába dőlt a gyásznép, s merthogy az ispotályt már megtöltötte a ragályoktul alélt budai népség, legaljára szorulának lépcszejének. Szenvedésöket idegen szem elől rejtteni készen kuláns szolgám házamba szállítá a gyászolókat sebtén, honnan a kaszás hamarost elvitte mindet, el a kocsisom is és minden szolgám, s zöldkárpitos setétségben lázból ébredőn, magam kerestében magamnak ezt szólám: fogott az átok, mit Óbor Kúnó szórt rám!

Átesvén a kóron, gonddal terhelve valék, mivel (titkos) bécsi utam hasznotni kényszerülék. Mert ragályból lábalásom első hetén eltékozlám minden jövedelmem, adósságom pediglen nem hogy helyretéteték, hanem kamráim üres lévén ösmerősimtől pénzt könyörgni kényteték. Jární ugyan már tudék, nem futni is, mégest gazdag kártyásim után füremedék, mint vihar szelének nyomába leng az aprócska szellő, mindhiába, senkinek se kellő, midőn böjtelő havában a palatínus maskaradéján múlatni kéreték – maga Leopold szignóját hordá az cirkalmas papír –, és lőn világos a világ, mint nyárdéli nadír, merthogy elcsavará fejem az ezer forént prix (a legdrágább jelmezért ígérte a féte). Ezüst páncélt ölték, sisakján arany kukojsza-ág fényle. És tündökle a sorban sok más kelme éke, volt kinek bíbor takará testét, ahajt meg egy paszomány gyémántja világlá bé az estét, s a firhangok mögül előbújtanak soselátott cickás ruhák, a hangászok mindre a hosszú tust húzták, s hogy érkeztenek új maskurák, fogtanak volt a muzsikamesterek új melosba, döngött a dob, friss ütényre visongt a furollya, s a licitet az értéklő – rögvest pénzben – kétszer elsipítá, és a jelmez számát a nyereménnyel egy libériás a táblára ír – parókája félrecsúszott – a pódiumon a magasban. Utolsónak menék, merthogy lőn a győzelemben biztos bizodalmmam, visszaserzem, vissza minden birodalmmam, vélém, s mint tokjába szorult lárva fulladva vergődék, ám hogy maskurám mindenki jól lássa körkörbe fordulék, járásom pedig lőn kormorán tapicskolása. Pillogva ámula maskurás és vendég, s akkor szétnyíla a nagyajtó firhangja s Szent Ég! belépe Óbor Kúnó, ám nem levén rajta semmi kiváló, csakcsupán hétköznapi gúnya, felhördüle a bálnép, ez tréfának is csúnya, kiálták a szalában itt is, ott is, és akkor Óborfi tisztelge a nádornak egy lezser kniksszel és előmutatá a kacagány fonákját és fordula vele egyszer, kétszer, és függeszténk szemünk a zsíros ruhára, és csudák csudája: az Föstmény vala varrva a bunda visszájára!

Was für ein Bild! Négy képértő – lencsével is – sokáig vizsgálá az Föstményt, és hogy nagyvégre feltekinte, az pénzt Kúnónak itélék töstént, ki az ovációt meg se hallá, hanem főhajtva járkála fel s alá, majd díját az asztralról el se véve odahagyá a szalát. Hogy kilépett, a tél szele sokáig lengeté a kárpit mindkét szárnyát.

(Az írást itt a Nagy Kerékmű rajzának bizonytalan [reszkető?] kéz vázolta négy változata váltja fel, amelyeken a kettőskerék átmérője hetven láb, a padok és hajtópédálok élesen kiemelve, az első változaton a fapadok támla nélkül feltüntetve, az utolsón szíjjal is ellátva, a padok száma háromszáz, szélessége két láb, hossza másfél láb, a hajtópédálok száma hatszáz, az öntöttvas vājólapatoké száz, hosszuk hat, szélük öt láb. A padok száma soronként harminc, a kettőskerék széle – kivéve a második változatot, ahol nincs jelölve – ötvenöt láb, a padok vasforgója valamivel kevesebb mint négy láb, a kerékmű hátsó részére szerelt, kifelé nyíló faajtóval, felvezető hat lépcső-

fokkal és elöl egy nagy és hátul két kis üveges ablakkal ellátott, bádogtetejű, faházféle kémlőfülke területe tizenötször tizenöt láb, magassága nyolc láb. Egyéb bejegyzések magyar és francia nyelven a megfelelő részeknél [nehezen olvasható, apró betűs dülöngélő írással, áthúzással, javítással]: Sár[ing]vágó Nagy Kerékmű avagy Rouage, azaz folyómedret kotró taposógép: kerékagy [moyeu], keréktalp [jante], kerekek egymásba fogódzása [engrenage], kerékkötő [enrayure], zápok [rais], a hajtó rab [nyíl fölé írva: galére, a nyíl a padra mutat] padja [banc] fából, lábító [pedal], kis kerék, görgő [roulage], támla [dossier], szíj [courroie], lapát [pelle] vasból [fer], pad forgója [rotateur] vasból [fer]. A kettőskeresék két oldalán a helyenként áthúzott számok és számítások a kivájt és a kerékvágás mentén kívülre, a kerékmű külső oldalától a rajz szerint harminc-negyvenkét lábnyira dobott földmennyiségre, a kerékvágás [trace], azaz meder [lit] mélységére [profondeur], a kerékvonal [cikloide] szélességére [largeur] vonatkoznak.)

Csernik Attila munkája